

Gullspångs kommun
Kommunstyrelseförvaltningen

Riktlinjer för vuxna med missbruk/beroendeproblematik eller social problematik

Antagen av
Vård- och omsorgsnämnden
2022-06-20
Dnr: 2022-00064
Revideras 2023-06-01

Innehåll

INLEDNING.....	4
Riktlinjernas syfte	4
Målgrupp	4
LAGSTIFTNING.....	5
Socialtjänstlagen (SoL).....	5
Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).....	5
Sekretess.....	5
Allmänna principer	6
HANDLÄGGNING AV ETT ÄRENDE.....	6
Aktualisering.....	6
Ansökan	7
Anmälan.....	7
Utredning.....	7
Beslut att inte inleda utredning.....	8
Beslut.....	8
Kommunicering	9
Överklagande av beslut	9
Verkställighet av beslut	9
Uppföljning	9
Genomförandeplan	10
Vårdplan	10
Barnperspektivet	10
Våld i Nära relationer	10
Egenkontroll/granskning	10
SAMVERKAN	11
Samordnad Individuell plan (SIP)	11

Samverkan med andra kommuner	11
INSATSER.....	12
Intern öppenvård prövas i första hand.....	12
Beslut om öppenvårdsbehandling (beroendebehandling i öppenvård)	12
Strukturerade öppenvårdsprogram – prövning av arbetsgivares rehabiliteringsansvar	12
Boendestöd	12
Placering i HVB eller familjehem	12
Planering efter placering	13
Socialt kontrakt.....	13
Kontaktperson	13
Övriga öppenvårdsinsatser.....	13
Stödsamtal med socialsekreterare	13
Previct	13
Tidsbegränsade beslut.....	14
Stöd till anhöriga.....	14
Egenavgifter	14
Avgift för behandlingsinsatser.....	14
Förbehållsbelopp vid externa placeringar.....	14
Vård och behandling av kriminalvårdens klienter	14
Förutsättningar för kontraktsvård.....	14
Kostnadsansvar.....	15
Anvisningar för handläggning av yttrande körkortsärenden.....	15
Lagstiftning	15
Körkortsyttrande	15
Behandling på beroendeklinik utifrån abstinensbesvär	16
Planerad inläggning	16

INLEDNING

Socialtjänstlagen 5 kap Särskilda bestämmelser för olika grupper, 9§ Missbrukare.

”Socialnämnden skall aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden skall i samförstånd med enskilde planera vården och noga bevaka att planen fullföljs.”

Riktlinjernas syfte

Riktlinjernas syfte är att vara en vägledning för handläggare i arbetet med en rättssäker utredning och behovsbedömning. Riktlinjerna innebär ingen inskränkning i den enskildes rättigheter att få en individuell prövning av sin ansökan. Varje beslut ska vara baserat på den enskilda individens behov.

Riktlinjerna ska fungera som en vägledning för handläggarna och bidra till enhetliga bedömningsgrunder för att garantera likställighet och rättssäkerhet för de sökande.

Målgrupp

Riktlinjerna avser insatser för vuxna personer från 18 år och uppåt. Unga vuxna i åldrarna 18 till 20 år med en beroendeproblematik kan efter socialtjänstens utredning bli föremål för insatser enligt såväl socialtjänstlagen (SoL) som lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Insatser enligt LVU kan pågå fram till dess den unge fyller 21 år.

LAGSTIFTNING

Socialtjänstlagen (SoL)

Kommunens arbete med vuxna personer med beroende regleras i socialtjänstlagen, kompletterad med en tvångslagstiftning, lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Kommunens yttersta ansvar omfattar dock inte insatser som åligger annan huvudman (SoL 2 kap 2 §).

Socialtjänsten ska aktivt sörja för att enskilda missbrukare får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Socialtjänsten ska planera hjälpen och vården i samförstånd med den enskilde och noga bevaka att planen fullföljs (SoL 5 kap 9 §)

Den som har behov av stöd och vård kan ansöka om detta i form av bistånd. Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv (SoL 4 kap 1 §).

Den enskilde har alltid ett eget ansvar för att klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Det är först när han eller hon inte själv kan tillgodose sina behov, eller få dem tillgodosedda på annat sätt som rätten till bistånd inträder. Det bistånd som utges ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå (SoL 4 kap 1 §).

Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

Vård till missbrukare ska ges i samförstånd med den enskilde, enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen. Under vissa förutsättningar, som finns angivna i LVM, ska dock vård beredas missbrukaren oberoende av hans eller hennes samtycke. Tvångsvården ska syfta till att motivera missbrukaren till att frivilligt medverka till fortsatt behandling och till att ta emot stöd för att komma ifrån missbruket (LVM 2 § och 3 §).

Tvångsvård ska beslutas om (LVM § 4)

- Någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,
- Vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen eller på något annat sätt och han eller hon till följd av missbruket
  - a) Utsätter sin fysisk eller psykiska hälsa för allvarlig fara
  - b) Löper uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller
  - c) Kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående

Beslut om tvångsvård fattas av Förvaltningsrätten (LVM § 5)

Sekretess

Anställda inom kommunal myndighet är skyldiga att följa bestämmelser om offentlighet och sekretess. Enligt 26 kap 1 § i Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om enskildas personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Detta innebär

att man måste vara säker på att den enskilde eller någon honom närstående inte kan uppleva obehag om uppgiften lämnas ut.

Sekretessen gäller såväl gentemot enskild som mellan myndigheter. Varje kommunal nämnd är en självständig myndighet. Inom en nämnd kan tjänstemännen samråda med varandra då det behövs för att fullgöra de uppgifter som åligger tjänsten.

Enligt 26 kap 9 § i offentlighets- och sekretesslagen kan uppgifter om en enskild eller någon närstående till honom/henne lämnas mellan myndigheter inom socialtjänsten och/eller sjukvården om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och han/hon 1) inte har fyllt 18 år, 2) fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel eller 3) vårdas med stöd av lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV).

Det samma gäller för uppgifter om en gravid kvinna eller närstående till henne om det behövs.

Allmänna principer

Socialtjänsten har det totala ansvaret för missbruksvården, såväl för utredning såväl som behandling. Kommunens handläggare för missbruk utför inte behandlingsarbete utan utreder personer med beroendeproblematik. Målet för arbetet är att den enskildes missbruk ska upphöra eller minska i en sådan omfattning att livssituationen förbättras för den enskilde och/eller för dennes anhöriga.

De insatser som myndigheten fattar beslut om ska så långt som möjligt ges i frivilliga former med beaktande av den enskildes självbestämmande rätt. När åtgärder berör barn skall alltid vad som är barnets bästa beaktas. I första hand skall alltid prövas om insats kan ges inom kommunens verksamhet. Öppenvård skall i så stor utsträckning som möjligt väljas i stället för slutenvård.

Ett ärende hos socialtjänsten kan aktualiseras genom ansökan, anmälan eller på initiativ av myndigheten själv.

HANDLÄGGNING AV ETT ÄRENDE

Aktualisering

Ett ärende aktualiseras genom ansökan anmälan eller på annat sätt, t ex genom nämndens egna iakttagelser. Vid en ansökan ska nämnden alltid inleda utredning (undantag om ansökan återtas). Detta för att pröva den enskildes ansökan och lämna ett överklagningsbart beslut. Vid anmälan ska en förhandsbedömning göras om uppgifterna kan antas föranleda åtgärd av nämnden.

Bedömningen ska leda till ett beslut om att:

- Ej inleda utredning
- Inleda utredning enligt 11 kap 1 § SoL eller § 7 LVM
- Knyta anmälan till pågående utredning eller insats

Vid egen ansökan ska den enskilde träffa en handläggare senast inom 7 arbetsdagar räknat från ansökningsdatum.

Ansökan

Ansökan kan göras skriftligt eller muntligt. Ansökan kan göras av den enskilde eller genom att den enskilde anlitar ett ombud. Ombudet ska ha en skriftlig eller muntlig fullmakt. Om det endast finns en muntlig fullmakt ska kontroll göras med den enskilde.

Krav kan ställas på den sökande att med sin namnteckning styrka vissa uppgivna förhållanden eller skriftligt medge att vissa uppgifter om honom eller henne får inhämtas. Även i de fall det från början står klart att en ansökan inte kommer att kunna beviljas uppkommer ett ärende, och en utredning måste göras och ett beslut fattas.

Anmälan

En anmälan kan göras muntligt eller skriftligt. Om någon är i behov av vård enligt lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) har statliga och kommunala myndigheter, som i sin verksamhet regelbundet kommer i kontakt med gruppen missbrukare, anmälningsskyldighet enligt 6 § LVM.

Utredning

Ett ärende ska handläggas skyndsamt efter det att ansökan eller anmälan kommit till socialnämndens kännedom. Med utredningstid menas den tid det tar för en ansökan/anmälan från det den inkommit till socialtjänsten tills det finns ett beslut som nått den sökande.

I 11 kap 1 § SoL anges att socialnämnden utan dröjsmål ska inleda utredning när något kommit till nämndens kännedom genom ansökan eller på annat sätt och som kan ge anledning till någon åtgärd från nämnden. Syftet med utredningen är att få fram ett allsidigt underlag för att avslå eller bevilja en ansökan eller att vidta andra åtgärder. SoL anger inte att utredningen ska avslutas eller genomföras på ett visst sätt eller, när det gäller vuxna, inom en viss tid. I 7 § Förvaltningslagen (FL) anges dock att en utredning ska genomföras så snabbt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Det är viktigt att den enskilde informeras om vad en utredning innebär. Utredningens omfattning varierar beroende på den enskildes behov och vilken typ av insats som efterfrågas.

Utgångspunkten är att den enskilde så långt som möjligt ska medverka i utredningen och ha inflytande över planeringen av vård- och behandlingsinsatser. Klienten ska i regel erbjudas ett första möte med handläggare inom en vecka från det att anmälan/ansökan kommit in.

Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att kunna ge tillfredsställande underlag för beslut, men inte vara mer ingående än vad som är nödvändigt för utredningens syfte.

Handläggaren har ansvar för att samtalen hålls på rätt nivå. Utredningstiden räknas från och med den dag beslut togs om att inleda utredning.

Addiction Severity Index (ASI) ska alltid ingå som en del av den utredning som avser missbruk/beroende vid placering i HVB eller familjehem. ASI är en strukturerad intervju metod som används i beroendevård.

En utredning avseende beroendevård bör omfatta följande områden:

- Vad utredningen avser
- Vem som omfattas av utredningen
- Utredningsförfarande
- Bakgrund (kortare redogörelse för personens bakgrund och sociala förhållanden t ex bostad)
- Fysisk hälsa
- Arbete och försörjning
- Alkohol användning
- Narkotika användning
- Rättsliga problem
- Familj och umgänge
- Psykisk hälsa
- Ev. Barnens situation
- Personens egen uppfattning
- Handläggarens bedömning
- Förslag till beslut

Beslut att inte inleda utredning

Beslut att inte inleda utredning ska dokumenteras och tydligt motiveras. Det gäller särskilt LVM-anmälningar eller andra anmälningar om tungt missbruk. I samband med beslutet ska barnperspektivet beaktas och tydligt framgå.

Beslut

Ett ärende avgörs alltid genom ett beslut. Beslutet ska fattas direkt i anslutning till att utredningen slutförs oavsett om beslutet kan verkställas vid denna tidpunkt. Alla beslut ska vara skriftliga och omgående meddelas den enskilde. Beslutet ska vara tydligt och begripligt för den enskilde. Av biståndsbeslutet ska tydligt framgå

- Vem beslutet avser
- Vad som beslutats
- Lagrum
- Skäl för beslut
- Beslutsdatum
- Vem som fattat beslutet
- Vad den enskilde ansökt om
- Vilka insatser som beviljats respektive avslagits helt eller delvis
- Målet med insatserna
- För hur lång tid beslutet gäller
- Motivering till ev avslag med besvärshänvisning

Varje nytt beslut ska gå att koppla till en aktuell utredning kring insatsen. Beslutet ska alltid delges den enskilde. I samband med delgivning ska den enskilde informeras om möjligheten att överklaga ett beslut om avslag på en ansökan.

Kommunicering

Ett ärende får enligt 17 § FL inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har tagit del av utredningen eller underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan. Den enskilde ska ges möjlighet att yttra sig över utredningen/uppgiften. Kommunikering ska alltid dokumenteras (11 kap 6 § SoL)

Överklagande av beslut

Den enskilde och/eller dennes ombud ska enligt Förvaltningslagen alltid informeras om möjligheten att överklaga. Beslutet ska alltid innehålla information om hur man överklagar beslutet (§ 21 andra stycket FL). Om beslutet innebär helt eller delvis avslag har den enskilde eller dennes legale ställföreträdare alltid rätt att överklaga beslutet. Detta ska ske skriftligen och i skrivelsen ska klagande ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som denne begär. Om den enskilde önskar ska handläggaren vara denne behjälplig med överklagandet.

Är beslutet uppenbart oriktigt och om det kan ändras snabbt, enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part så är kommunen skyldig att ompröva beslutet (27 § FL), detta gäller oavsett om något överklagande inkommit eller inte. Om omprövning inte är aktuell eller inte föranleder någon ändring av beslutet sänder kommunen överklagandet vidare till Förvaltningsrätten efter prövning om överklagande inkommit i rätt tid.

Överklagan skickas till Förvaltningsrätten snarast. Till Förvaltningsrätten sänds följande handlingar i original (kopior sparas i akten)

- Ansökan
- Utredning, beslutsmeddelande och ev bilagor
- Överklagan

Om överklagan innehåller en begäran om inhibition (dvs verkställighetsförbud) föreligger ingen omprövningsskyldighet. Ärendet ska då omedelbart sändas till Förvaltningsrätten.

Verkställighet av beslut

Beslut om bifall ska verkställas snarast, dvs utan dröjsmål.

När insatsen genomförs av någon annan än den som handlagt ärendet ska ett uppdrag lämnas till den som ska genomföra insatsen. Uppdraget utgår från beslutet om insats och den enskildes individuella behov och det ska tydligt framgå vad insatsen ska innehålla.

Alla gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader ska anmälas till Inspektionen för Vård- Och Omsorg. Rutiner för anmälan ska finnas.

Uppföljning

Alla beslut ska följas upp och omprövas innan beslutet löper ut eller vid förändrade behov. I samband med uppföljning revideras genomförandeplanen. Vid institutionsplaceringar sker uppföljning med ca sex veckors intervall eller då behov uppstår.

Genomförandeplan

När beslut fattas ska en genomförandeplan upprättas tillsammans med den enskilde. Genomförandeplanen ska mer i detalj beskriva hur en insats ska genomföras. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för det praktiska genomförandet och för uppföljningen av insatsen. Den enskilde bör medverka i planeringen. Av planen ska framgå när och ur den ska följas upp.

Vårdplan

En plan ska upprättas när någon vårdas i ett HVB-hem eller familjehem för den som socialnämnden avser anordna.

Barnperspektivet

I Gullspång kommun ska alltid barnperspektivet beaktas. FN:s barnkonvention artikel 3 säger att alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsorganisationer, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet. Barnet ska tillförsäkras ett sådant skydd och omvårdnad som behövs för dess välfärd.

Hur barnperspektivet beaktas i arbetet med klienter, som har barn under 18 år, ska alltid dokumenteras.

Anmälning- och uppgiftsskyldighet föreligger 14 kap 1 § SoL.

Våld i Nära relationer

Frågor om våld i nära relationer ska ingå i den utredning som görs efter ansökan om insats. En rutin för att upptäcka utsatthet i form av våld i nära relationer ska finnas på enheten. I den utredning som görs vid en ansökan om insatser ingår ASI-grundintervju. I intervjun ska alltid frågorna H16-24, H25, H26 och H27 ställas. Frågorna rör utsatthet för psykisk eller känslomässig misshandel, fysisk misshandel och sexuell misshandel. I samband med ASI-intervjun bör man ställa följdfrågor kring misshandel, t ex om partnern är våldsam eller om det förekommer materiellt våld (om partnern slår sönder eller förstör saker i hemmet).

Egenkontroll/granskning

Handläggaren ska själv granska sina ärenden regelbundet, dock minst var tredje månad.

Enhetschef ska enligt beslutad internkontrollplan ta fram utredningar/ärenden som verksamhetschef ska granska som en del av interngranskningen inom kommunen.

SAMVERKAN

Om insatser är aktuella från andra myndigheter eller från andra myndighetsgrupper inom kommunens socialtjänst ska bästa möjliga samverkan eftersträvas, utifrån den enskildes behov. Viktiga samarbetspartner är Beroendecentrum (öppenvård), polisen, primärvården, öppen- och slutenvårdspsykiatri, den kommunala socialpsykiatrin och kriminalvården.

Samordnad Individuell plan (SIP)

När en person har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska en samordnad individuell plan upprättas. SAMSA är ett IT-stöd som används av handläggaren som ett verktyg i arbetet med [SIP:en](#). I planen ska redovisas

- Vilka insatser som behövs
- Vilka insatser respektive huvudman ansvarar för
- Vilka åtgärder som ska vidtas av någon annan än kommunen eller regionen, t ex försäkringskassan eller arbetsförmedlingen
- Vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

Även insatser från andra aktörer, t ex kriminalvården kan redovisas i planen.

Syftet med planen är att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att den enskildes samlade behov av behandling och insatser tillgodoses. För att en plan ska kunna upprättas krävs den enskildes samtycke.

Samverkan med andra kommuner

En person kan inte nekas bistånd i en kommun med motiveringen att behovet kan tillgodoses i en annan kommun om det inte står klart vilken kommun som ska ha ansvaret. Om det är oklart i vilken kommun den enskilde är bosatt ska vistelsekommunen alltid ansvara för att den enskilde får allt stöd och den hjälp han eller hon behöver, inte bara insatser som en akut situation kan föranleda. (prop 201/11:49, s 35-36) Den enskildes egen uppfattning om vilken kommun som är bosättningskommun bör vara av betydelse vid bedömningen i dessa fall. (prop 2010/11:49, s 40) Vid anmälan eller ansökan avseende personer som är folkbokförda och/eller vistas i annan kommun gäller att en ***muntlig kontakt måste tas*** med den andra kommunen innan personen hänvisas dit. Vid den muntliga kontakten måste handläggaren förvissa sig om att personens ansökan/anmälan kommer att hanteras i den andra kommunen innan man fattar beslut om att inte inleda utredning. Vid oklarheter om var personen hör hemma eller om den andra kommunen nekar att ta emot ärendet, måste ansökan/anmälan hanteras i Gullspång.

Om personen har en pågående insats (t ex öppenvård, nyligen avslutat LVM etc) ska hemkommunen i första hand behålla insatsen till dess att man anser att behovet av insatsen har upphört. I andra hand ska, *efter samtycke från klienten*, överföring av ärendet göras till den nya kommunen.

När det gäller överföring av pågående insatser till annan kommun, ska det göras en ansökan till den andra kommunen. Om kommunen säger nej, går det att ansöka hos IVO för att få detta ändrat (2a:10 SoL). IVO:s beslut kan överklagas till förvaltningsdomstol (tillagt 191216).

INSATSER

Intern öppenvård prövas i första hand

Insatser inom kommunens öppenvård och de interna boendena ska alltid prövas i första hand. Om extern öppenvård eller placering i HVB/familjehem föreslås ska det framgå i utredningen varför behoven inte kan tillgodoses genom kommunens egna vårdinsatser.

Beslut om öppenvårdsbehandling (beroendebehandling i öppenvård)

Öppenvårdsbehandling är ett bistånd som ska föregås av utredning och beslut. Med beslutet som grund formulerar socialsekreteraren ett uppdrag till öppenvården, vilket i MTG-kommunerna är Beroendecentrum som är beläget i Mariestad. Öppenvårdens personal gör därefter en genomförandeplan med klienten. Genomförandeplanen ska följas upp regelbundet, minst var tredje månad. Insatsen avslutas när klientens behov anses vara tillgodosett, eller att klienten på egen vilja vill avsluta insatsen.

Strukturerade öppenvårdsprogram – prövning av arbetsgivares rehabiliteringsansvar

När en ansökan om bistånd till strukturerad öppenvård inkommer från personer med anställning och förankring på arbetsmarknaden ska handläggaren undersöka klientens möjligheter att få behandling via företagets hälsovård. Att klienten har en arbetsgivare med rehabiliteringsansvar får dock inte innebära att framställningen generellt avslås. En individuell bedömning av klientens situation och behov måste alltid ligga till grund för ett beslut.

Boendestöd

Boendestöd är en stödinsats vars syfte är att stärka den enskildes förmåga att hantera sitt vardagsliv både inom och utanför det egna hemmet. Boendestöd ska utformas som ett stöd för den enskilde att bibehålla nykterhet/drogfrihet.

Placering i HVB eller familjehem

Vid beslut om extern placering ska det finnas ett tydligt syfte med vad vården ska uppnå och det ska framgå varför detta syfte inte kan uppnås i öppenvård eller öppenvård kombinerat med internt boende. Placering ska göras inom gällande ramavtal. Görs en placering utanför ramavtalet ska beslutet motiveras.

Planering efter placering

Innan en behandling enligt LVM eller SoL avslutas ska en planering ihop med klienten och andra nödvändiga aktörer göras. [SIP:en](#) är här ett verktyg som bör användas för att skapa struktur och för att få till bra uppföljning. Planeringen görs för att ge den enskilde förutsättningar att klara sig på egen hand efter avslutad behandling och för att bibehålla drogfrihet/nykterhet. Det kan handla om insatser så som öppenvård, kontaktperson eller socialt kontrakt.

Socialt kontrakt

Om en person saknar stadigvarande eget boende och på egen hand inte kan ordna det, kan den enskilde ansöka om insatsen socialt kontrakt. Insatsen bedöms individuellt och beviljas restriktivt. En planering och individuella villkor görs upp med den enskilde vilket är en förutsättning att det följs för att insatsen ska beviljas och sedan fortlöpa. Den enskilde måste för att vara berättigad insatsen skriva på en *uppsägning av besittningsrätt* vilket är en förutsättning för att insatsen kan sägas upp på två veckor vid misskötsamhet.

Kontaktperson

Insatsen kontaktperson enligt SoL syftar till att fungera som ett personligt stöd och hjälpa den enskilde på olika sätt. Det kan t ex gälla en kontaktperson som stöd till en vuxen person med social problematik eller beroendeproblematik. Kontaktpersonen ska inte ses som en permanent lösning utan en väg ut i omvärlden för att bygga relationer och kontakter som sedan ska bära på egen hand. Insatsen ska inte ersätta redan förekommande aktiviteter eller gemenskap med anhöriga. Kontaktpersonen ska uppmuntra den enskilde att ta egna initiativ och knyta egna kontakter och när detta är gjort avslutas. När behovet av sociala kontakter är bedöms vara tillgodosett på annat sätt t.ex. ska insatsen avslutas.

Övriga öppenvårdsinsatser

Den enskilde kan även ansöka om andra insatser på socialtjänsten.

Stödsamtal med socialsekreterare

Stödsamtal med socialsekreterare innebär ett begränsat antal samtal med handläggare för att få ett initialt stöd och motivation utifrån klientens situation och sina behov. Insatsen kan leda till att klienten motiveras att ta emot annan öppenvårdsinsats eller har ett kortvarigt behov av motiverande samtal med socialsekreterare, där inte Beroendecentrum är aktuellt.

Previct

Previct Alcohol är en öppenvårdsinsats som är ett digitalt stöd som erbjuds i tre led; en app i mobilen, en trådlös alkoholmätare och en behandlingsplattform. Genom Previct kan dels

missbruket kartläggas men det ska även fungera motiverande och bryta ett negativt beteendemönster. Insatsen är ibland kopplad till befintlig insats på Beroendecentrum och följs då upp av behandlare på Beroendecentrum. Om inte insatsen är kopplad till annan öppenvård följs insatsen upp av socialsekreterare.

Tidsbegränsade beslut

Alla beslut om insatser ska vara tidsbegränsade. Huvudregeln är att insatser omprövas efter sex månader och externa placeringar efter tre månader. Omprövning ska föregås av en uppföljande ASI-intervju och utvärdering av insatsen.

Stöd till anhöriga

Anhörigas behov av stöd för egen del ska uppmärksammas på ett tidigt stadium i ärenden som rör vuxna med beroendeproblematik. Beroendecentrum i Mariestad har stödgrupper för anhöriga som kan erbjudas närstående till personer med beroendeproblematik.

Föräldrar ska alltid informeras om att det finns stödverksamhet till barn och ungdomar som upplevt missbruk/beroende i sin familj.

Egenavgifter

Alla klienter som beviljas extern behandling och som har någon form av egen inkomst ska betala en egenavgift.

Avgift för behandlingsinsatser

Vid placering för behandling utanför hemmet skall den som har egna inkomster betala en ersättning för uppehållet enligt Regeringens föreskrifter (för närvarande 80 kr/dygn enligt Socialtjänstförordningen (2001:937). Sol 9 kap 4 §.

Förbehållsbelopp vid externa placeringar

Vid placering utanför hemmet kan i vissa fall jämkning av egenavgiften prövas för att personen inte ska behöva aktualiseras för försörjningsstöd.

Vård och behandling av kriminalvårdens klienter

Förutsättningar för kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelsestraff. Enligt § 56 Lagen om kriminalvård i anstalt kan intagen få rätt till vård under verkställigheten. Målgruppen är personer som normalt skulle dömas till fängelse, men vars brottslighet i väsentlig grad kan relateras till missbruk av

beroendeframkallande medel och som är villiga att genomgå vård och behandling enligt en särskild plan.

Frivården har ansvar för den utredning och planering som ska ligga till grund för genomförandeplanen i ett kontraktsvårdsärende. Domstolen kan besluta att frivården ska genomföra en kontraktsvårdsutredning. Frivårdsmyndigheten ska bedöma om förutsättningarna för kontraktsvården är uppfyllda och har det övergripande ansvaret för utredningen.

Alla typer av vård och behandling kan förekomma. I utredningen ska det läggas vikt vid klientens motivation och vårdbehov. Genomförandeplanen ska vara skriftlig och godkännas av klienten. Inför en behandling tecknas en ansvarsförbindelse mellan Frivården och socialtjänsten. Kriminalvården ansvarar för kostnaderna under straffets verkställighet. Från och med dagen för villkorlig frigivning upphör kriminalvårdens ansvar.

Kostnadsansvar

Socialtjänstens kostnadsansvar för vården inträder från och med dagen efter tidpunkten för villkorlig frigivning och pågår fram till behandlingstidens slut.

Socialtjänsten tar beslut i den enskildes ansökan om en ansvarsförbindelse skall lämnas till kriminalvården beträffande kostnadsansvaret efter tänkt frigivning. Under den tid då kriminalvården har kostnadsansvar för den dömdes behandling beslutar frivården i alla ekonomiska frågor som rör behandlingen.

I samband med placering på behandlingshem eller i familjevård kan kriminalvården efter sedvanlig prövning bekosta hela eller delar av lämplig grundutrustning avseende kläder, skor, fritidsutrustning mm. Man kan också bevilja kostnad för glasögon och tandvård. Vid öppenvårdsbehandling bekostas enbart den behandling och kontroll som följer av genomförandeplanen. I samband med att kostnadsansvaret övergår till socialtjänsten gör man också en prövning av om klienten ska betala en egenavgift enligt SoL 9 kap 4 §.

Anvisningar för handläggning av yttrande körkortsärenden

Lagstiftning

Frågor som rör körkort regleras i körkortslagen (1998:488) samt i körkortsförordningen (1998:980)

Körkortsytttrande

Att skriva ett körkortsytttrande innebär att man genomför en utredning enligt 11 kap 1 § SoL. Ett körkortsytttrande ska innehålla en redogörelse för de omständigheter som har betydelse för att bedöma sökandes lämplighet att inneha körkort eller traktorkort ur nykters/drogfrihetshänseende.

Någon generell regel för utredningens omfattning och utredningens längd finns inte, men Transportstyrelsen anger en remisstid inom vilken yrkandet ska avges. Den bör dock vara så

omfattande att det finns en realistisk möjlighet att bedöma personen ur nykterhets/drogfrihetshänseende är lämplig att inneha körkort eller ej. Utredaren kan avstå från att göra en bedömning om personen bör betros med körkort om t ex tidigare kännedom om personen saknas. Det är ytterst Transportstyrelsen som beslutar i frågan.

Bestämmelser om hur länge en person med tidigare kända missbruksproblem ska ha varit nykter/drogfri för att kunna vara lämplig att inneha körkort finns inte. Det är dock viktigt att personen har visat en längre tids dokumenterad nykterhet/drogfrihet.

Yttrande till Transportstyrelsen bör innehålla följande:

- Bakgrund och aktuell situation.
- Eventuell tidigare aktualisering inom socialtjänsten
- En redogörelse för personens eventuella tidigare missbruk med uppgift om hur länge missbruket pågått, hur länge personen varit drogfri, genomgången eller pågående missbruksbehandling. Aktuella alkoholvanor (även om missbruk inte föreligger). Om det funnits narkotikamissbruk bör det anges vilka droger personen använder/har använt. Vid subutex- eller metadonbehandling bör det framgå hur länge behandlingen pågått.
- Referenser: två referenser bör tas. De bör vara så objektiva som möjligt och inte vara närstående/anhöriga till den som utredningen gäller.
- Bedömning: om möjligt, utredarens sammanlagda bedömning om personen ifråga ur nykterhets/drogfrihetshänseende bör eller inte bör betros med körkort.

Behandling på beroendeklinik utifrån abstinensbesvär

Om en klient kräver behandling där primärvården eller psykiatriska öppenvårdsmottagningen inte kan anses vara tillräckliga, är behov av inläggning och behandling på beroendeklinik aktuellt. Klienten kan genom primärvård själv söka hjälp och få abstinensbehandling på hemmaplan eller om det krävs, en remiss till inneliggande abstinensvård.

Planerad inläggning

Socialtjänsten kan vid behov vara behjälpliga vid planerad inläggning på klinik utifrån svår abstinens som inte kan behandlas på hemmaplan och initieras genom ansökan eller anmälan. En planering med klienten efter avslutad abstinensbehandling ska vara beroendekliniken till hands som ett komplement till begäran om inläggning och utförs av socialtjänsten. Det kan exempelvis handla om placering på behandlingshem eller hemmaplanslösning.